

UDK 930.253:778.25(Jakac B.)

Diapozitivi Božidarja Jakca - nacionalna in svetovna kulturna dediščina (1946-1989)

IVAN NEMANIČ

Vse od pomladi tega leta potekajo po slovenskih mestih številne proslave v počastitev 100. obletnice rojstva Božidarja Jakca (1899-1989), enega največjih slovenskih likovnih umetnikov. Razstave slikarjevih del so pripravili: Muzej novejšje zgodovine v Ljubljani, Moderna galerija v Ljubljani, Galerija "Božidar Jakac" v Kostanjevici na Krki, Galerija "Božidar Jakac" v njegovi rojstni hiši v Novem mestu na Bregu, kjer so odkrili tudi spominsko ploščo. Vaščani v istrski vasi Padna, v kateri so uredili Jakčevo spominsko sobo - galerijo, so tudi pripravili manjšo razstavo slikarjevih del, ki jih hranijo v Padni. Mestna galerija Ljubljana je na svoji razstavi "Fotografski in in filmski zapis skozi čas" predstavila fotografije iz diapozitivov Božidarja Jakca, ki jih hranijo Arhiv Republike Slovenije, Slovenski filmski arhiv in Filmski kaleidoskop Slovenske kinoteke.

V osemdesetih letih sem v okviru varstva nacionalne kulturne dediščine Arhiva Republike Slovenije evidentiral filmsko gradivo pri Božidarju Jakcu, ki ga je on posnel na potovanju po Ameriki in po vrnitvi 1931. leta na domačih tleh. Hkrati sem pri Jakčevih odkril pravo zakladnico diapozitivov. Zloženi so bili na policah v nekaj več kot tristotih škatlah. Gospa Tatjana mi je pripovedovala, da jih je Božidar Jakac snemal na obisku v Ameriki in v številnih evropskih državah. Na nekaterih škatlah sem prebral napise, npr.: Los Angeles, Hollywood, Cleveland, Piran, Dr. Alojz Gradnik, Kurentovanje itd. Naslovi posameznih škatel so me prepričali, da se v njih skriva dragoceno slikovno gradivo, ki predstavlja nacionalno in tudi svetovno kulturno dediščino. V maju in juniju leta 1998 sva z gospo Tatjano Jakac vse okvirno pregledala in popisala. Nato jih je lani jeseni Arhiv Republike Slovenije prevzel in jih uvrstil med svoje arhivsko gradivo.

Ob imenu Božidarja Jakca se spominimo predvsem na njegove portrete, lesoreze in druge umetniške stvaritve s čopičem. Vendar se je Božidar Jakac uveljavil tudi s filmsko kamero in fotografskim objektivom. Spominjam se, kako je nekoč pripovedoval, da je na potovanjih vedno imel s seboj filmsko kamero ali pa fotoaparati. V nekem trenutku je spoznal pomembnost nekaterih dogodkov, za katere je vedel, da se ne bodo nikdar več ponovili, in zato jih je posnel na filmski trak ali s fotoaparatom. Ob pregledu njegovih slikovnih zapisov ugotovimo, da Jakčevi fotografski posnetki pripovedujejo o različnih krajih,

predstavljajo številne prijatelje in znance, pa tudi različne dogodke doma in v tujini v preteklosti. Poleg tega je Božidar Jakac vedno iskal motive pri posameznih posnetkih, sence in svetlobo, žlahtne odtenke, ki pritegnejo pozornost gledalca. Božidar Jakac je bil svetovni popotnik. Po vnaprej pripravljenem itinerariju je obiskal in prepotoval večino evropskih držav, tako Avstrijo, Italijo, Švico, Nemčijo, Dansko, Norveško in nadaljeval pot vse do Nordkappa, kjer je občudoval polnočno sonce. Zvabila so ga prostranstva nekdanje mogočne sovjetske države, v kateri je odkrival sledove ruske kulture v daljnih stoletjih preteklosti. Pritegnili sta ga kultura in arhitektura starodavnih templjev v Indiji. Prek Atlantika, prek valov oceana se je prvič podal že leta 1929. O svojem popotovanju v "novem svetu" je pisal prijatelju Miranu Jaren. Ta je Jakčeva pisma uredil in jih leta 1932 izdal v dveh delih z naslovom Božidar Jakac, "Odmevi rdeče zemlje". V teh pismih Božidar Jakac opisuje svoja doživetja v Ameriki.

Poleg doživetij in srečanj s številnimi Slovenci v Ameriki je v teh letih nastala vrsta filmskih reportaž o mestih, ki jih je obiskal, to so bila npr. Cleveland, Pittsburg, Detroit, New York, Washington, Cleveland, Ohio, dom 30.000 Slovencev, Niagara, kjer je občudoval in tudi naslikal slapove mogočne reke. Z ladjo "Vulcania" se je poslovil od New Yorka in nestrpnost pričakoval vrnitev v svoje rodno Novo mesto. Na potovanjih, na katerih ga je vedno spremljala njegova žena Tatjana, je doma in v tujini obiskoval slikarske razstave, muzeje, galerije, velikokrat je na razstavah predstavil svoje slike. Pri tem je obiskal svoje prijatelje, številne Slovence v Ameriki in umetnike v drugih deželah.

V letu 1958 je njegova ladja spet pristala v newyorškem pristanišču. Tu je spet odkril mnogo motivov med neštetimi nebotičniki, zgradbami, ki segajo v oblake. V New Yorku je se je srečal s Slovincem Tonetom Osovnikom iz Domžal, ki je bil v Ameriki bibliotekar, in ga tudi posnel. Kmalu za tem je pohitel v Cleveland, ameriško "belo Ljubljano", kjer je njega in njegovo ženo Tatjano na Corsica aveniji pričakovala sorodnica Eni Bele, hči Jakčeve sestrične. Bilo je pozimi in Jakac je tu odkril zanimive motive za svoj fotoobjektiv. V Clevelandu sta Jakčeva obiskala metropolitansko opero in Jakac je posnel prireditev v dvorani. Nato je obiskal sorodnike Benyja Colariča. Z njim je bil Jakac v sorodu po

svoji materi, po rodu iz Slinovcev pri Novem mestu, kjer še danes živi rod Colaričev.

V Narodnem domu v Clevelandu je Jakac pripravil razstavo svojih slik, ki jih je prinesel s seboj od doma. V Clevelandu se je srečal s številnimi Slovenci. Obiskal je slovenskega kiparja Franceta Goršeta v njegovem ateljeju. V Clevelandu sta se Jakčeva srečala s številnimi Slovenci, tako z Grdinovimi, Škrjančevimi in na slovenski farmi v Chardnu s Pavlom Kovačem ter še drugimi izseljenci. Sveti večer v letu 1958 sta Tatjana in Božidar Jakac obhajala pri Grilllovih v Clevelandu. Dr. Vatroslav Grill je bil odvetnik, doma iz Dalmacije, njegova žena Anica pa Slovenka. Pri Grilllovih je Jakac posnel božični drevesček, jaslice in svetlobne napise v mestu. Sledili so različni posnetki tudi nebotičnikov in jezera Erie. Obiskala sta tudi nekega arhitekta - Jakac ga je portretiral, in slovensko družino Königovih.

Iz Clevelanda sta Jakčeva nadaljevala pot v Pittsburg. Tu ju je pričakoval Jakčev stric Frane Colarič, ki je ravno takrat praznoval 90-letnico. To je bil tudi velik motiv Božidarja Jakeca za potovanje v Ameriko. Tudi v Pittsburgu so sledili posnetki mesta, cerkva, nebotičnikov, prometa itd. Veliko pozornosti pa je posvetil svojemu stricu in ga večkrat fotografiral. Poleg tega je Jakac posnel pripoved Franca Colariča na zvočni trak. Ob svoji 90-letnici je stric skoraj dve uri obujal spomine na svoje življenje.

V Pittsburgu sta se Jakčeva srečala s slovensko družino Tancher, ki je bila v sorodu s pisateljem Ivanom Tavčarjem. Pozneje sta Tancherjeva obiskala svoje sorodnike v Rožnem dolu v Beli krajini in tam jih je Božidar Jakac tudi spremljal s fotoaparatom. V Chicagu je Jakac obiskal gospoda Medveščka iz Novega mesta, novinarja v Ameriki, in ga posnel. Sledijo posnetki nebotičnikov, Meštrovičev spomenik Indijancu - jezdec na konju in razstava slik v muzeju.

V Cincinnatiju sta Jakčeva obiskala Bienale, razstavo jugoslovanske grafike v muzeju. Tu je Jakac posnel razstavljene slike.

V letu 1959 sta Jakčeva s posredovanjem nekega Slovenca iz Clevelanda obiskala Athens Ohio, univerzitetno mesto, v katerem sta tudi stanovala. Srečala sta se z rektorjem Mihaelom Bakerjem, njegovo ženo in profesorji. Božidar Jakac je na univerzi tudi predaval. Posnel je univerzitetno naselje, fakultete, okolico naselja, park in manjšo cerkev - kapelo, ki je namenjena za verska srečanja ljudi različnih veroizpovedi. Posebnost univerze Athens Ohio je v tem, da tam študentje opravljajo številna dela, npr. v kuhinji, in si s tem zasužijo za študij. Jakac je portretiral rektorja Bakerja, po izobrazbi pravnik, ki vodi univerzo.

V letih 1958, 1959 sta Jakčeva obiskala mesto Tucson, v katerem se naseljujejo zlasti upokojenci. Tu živijo tudi Slovenci. V Tucsonu sta srečala učiteljico Indijanko-Papago. Obiskala sta

Mary Colarič-Harrison, taščo Jakčevega bratranca Colariča. V okolici mesta je Jakac odkril številne motive za svoj objektiv v izsušeni pokrajini. Pritegnili so ga zlasti kaktusi v puščavi.

V Minneapolisu sta se Jakčeva srečala z norveškim pianistom Haraldom Saeverudom na proslavi ob 100. obletnici prihoda Norvežanov v to mesto. Tu sta srečala tudi prijatelja Gustava von Gerschwitza z ženo in slovenskega arhitekta Johna-Janeza Jagra. Jager se je rodil 16. maja 1871 na Verdu. V Ljubljani je končal realko, nato je študiral na dunajski Tehniški visoki šoli. Tam je kot asistent sodeloval z arhitektom Maksom Fabianijem. V tem obdobju so bili njegovi prijatelji Ivan Cankar, Josip Murn in Dragotin Kette. Ustvarjal je v secesijskem slogu. Leta 1901 je odšel v Ameriko. Potoval je prek Kitajske, kjer je sodeloval pri obnovi v boksarski vstaji porušenega avstro-ogrškega konzulata v Pekingu. V prvih letih arhitekturnega oblikovanja se je zavzemal za "narodni slog" (Narodna kavarna v Ljubljani, 1898). Za založnika Schwentnerja je opremil več knjig, npr. Cankarjeve Vinjete in Za narodov blagor, Župančičevo Čašo opojnosti idr. Zaslovel je z urbanističnim načrtom Minneapolisa, ki ga je izdelal v sodelovanju z drugimi arhitekti in zanj prejel prvo nagrado. Zbiral je tudi jezikovne, etnografske in zgodovinske podatke. Zagovarjal je tezo o etruščanskem izvornu Slovencev. Umrl je 13. oktobra 1959. Božidar Jakac ga je fotografiral leta 1958 ob obisku v Ameriki in tako ohranil njegovo podobo iz zadnjih let življenja. Arhitekturni muzej v Ljubljani je pripravil o arhitektu Janezu Jagru v SAZU leta 1976 razstavo in izdal katalog. Velik del njegove zapuščine brani SAZU v Ljubljani. Arhitekt Jager je bil prijatelj arhitekta Jožeta Plečnika in prof. Franceta Steleta (Mala splošna enciklopedija, II. knjiga, str. 143).

V galeriji Minneapolisa sta si Jakčeva ogledala slike nmetnika Edvarda Muncha, ki jih je Božidar Jakac fotografiral.

Večkrat sta se Jakčeva srečala z Indijanci. V letih 1958 in 1959 sta obiskala njihov festival Gallup. Indijanci so nastopili v živopisnih oblekah, s perjanicami. Ponoči so plesali okrog ognja. Tu sta Jakčeva spoznala slovenske izseljence Marinškove. Njihova hči se je poročila z Indijancem. Spoznali so se z dr. Johnom Kavčičem, zdravnikom, doma iz Trzina.

V Tulsi sta Tatjana in Božidar Jakac obiskala sorodnika Henryja Colariča in Maxim Steinitz, prijateljico Božidarja Jakeca, ki je pozneje obiskala Jakčeve v Ljubljani. Rodila se je v Ljubljani in se že leta 1929 spoznala z Božidarjem Jakecem. Bila je višja uradnica v banki, nato pa je bila zaposlena v bolnišnici. Živela je v Clevelandu. Jakčeva sta si ogledala tudi indijanski muzej. Jakac je posnel naselje Indijancev v Tulsi, vihar tornado ponoči in Tatjano z Indijanci. Pri Las Vegasu je Jakac posnel Hooverjev jez na

Koloradu in jezero Mead za njim, puščavo Nevada, Las Vegas, slovenski hotel, zračni vrtince v puščavi, puščavo pred sončnim vzhodom in številne kaktuse. Hooverjev jez na reki Kolorado so zgradili v bližini Las Vegasa, med Arizono in Nevada. Leta 1928 se je posebna komisija pod vodstvom poznejšega predsednika ZDA Herberta Clarea Hooverja odločila o lokaciji za graditev jez, ki so ga poimenovali Hoover Dam. Jez je visok 221,4 metra in širok 379,2 metra. Po njem je speljana cestna povezava med Nevada in Arizono. Z jezero so obvarovali območja ob reki pred poplavamami. Hkrati z vodo iz jezera namakajo sušna območja in s pitno vodo oskrbujejo tri ameriške zvezne države in mesta Las Vegas, Phoenix in Los Angeles (Marko Kovač, Ukročena reka Kolorado oskrbuje tri države, Delo, 12. avgust 1999, str. 16, št. 185).

Na potovanju sta se Jakčeva ustavila v Grand Canyonu. Jakac je posnel sotesko Colorada, gorovje, prepadne stene v soteski, Grand Canyon ob sončnem vzhodu, rdečo sončno svetlobo ob sončnem vzhodu na skalovju soteske, temačne globeli soteske v Grand Canyonu in peščeno puščavo ob soteski.

V letu 1959 sta Jakčeva z vlakom odpotovala iz Tnesona v Los Angeles, z vlakom, ki je Jakca ponese v Kalifornijo že ob prvem obisku Amerike. Med vožnjo je Jakac snemal z vlaka pokrajino, gore, soteske, skalovje, puščavsko pokrajino in mesto Salt Lake City, v katerem so bakreni rudniki, v okolici pa zasnežene gore, puščavska pokrajina in številne soteske, skozi katere si vlak išče pot. Potniki med vožnjo opazujejo gorovje Rocky Mountains in Green River, kar je pri snemanju posebej pritegnilo Božidarja Jakca.

V San Franciscu sta se Jakčeva srečala s sorodnikom Henryjem Colaričem in njegovo ženo Zofijo. Oglevala sta si Galerijo slik in mesto. Jakac je fotografiral nebotičnike, ulice, mesto ponoči, zaliv, Golden Gate z mostovi, ladje v zalivu. Srečala sta se s Slovenci v Slovenskem narodnem domu. Med Jakčevimi posnetki odkrijemo koncert Bachove maše na veliki petek v operi, goro Monte diablo, Auckland, Slovenski hrib v San Franciscu, China Town, promet na ulicah, sončni zahod in drugo.

V San Franciscu sta Jakčeva obiskala tudi Vitala Voduška in Jurija Trunka, oba duhovnika. Vital Vodušek je bil posvečen v duhovnika leta 1929. Pozneje je odšel v ZDA in se naselil v San Franciscu, kjer je oskrboval slovensko-hrvaško župnijo. Bil je tudi pesnik in liturgični pisec. Pred odhodom v Ameriko je bil kaplan v Zagorju. Poleg drugega ga je zanimala tudi socialna tematika. Božidar Jakac je posnel Vitala Voduška v cerkvi med mašo in nato Slovence pred cerkvijo, ko odhajajo od maše. Tam sta se Jakčeva srečala z Majdo Turnher (sestrična Maje Turnher), ki je z možem živela na Kitajskem.

Pri Vitalu Vodušku je bival Jurij Matej

Trunk. Božidar Jakac mu je namenil 16 posnetkov. Jurij Matej Trunk se je rodil 1870. leta v Bačah na avstrijskem Koroškem (v Rožu). V Celoven je pel novo mašo. V Beljaku je bil v središču prosvetnega in kulturnega življenja Slovencev. Zaradi tega so ga med prvo svetovno vojno preganjali.

Po neuspelem plebiscitu se je leta 1921 preselil v Slovenijo. Na predlog Narodne vlade v Ljubljani se je kot izvedenec za Koroško - bil je župnik v več krajih na Koroškem - udeležil mirovne konference po prvi svetovni vojni v Parizu. Kmalu za tem je odšel med slovenske izseljence v Ameriko. V letih 1925-1946 je bil v Leadvillu v Coloradu župnik župnije sv. Jožefa za Slovence. Leta 1946 se je preselil k Vitalu Vodušku v San Franciscu in tam leta 1973 umrl v 103. letu starosti. Jurij Matej Trunk je objavljial članke v časopisih. Napisal je vzgojno knjigo *Bodi svoje sreče kovač*. Več let je zbiral gradivo za knjigo *Amerika in Amerikanci*, ki pomeni temeljno delo za slovensko izseljenstvo. Ob obisku v San Franciscu leta 1959 ga je Božidar Jakac naslikal. Njegov portret hranijo v župnijskem uradu v San Franciscu. Jakac ga je imenoval "Father Trunk".

Tatjana in Božidar Jakac sta na svojem potovanju obiskala tudi okolice San Franciscosa. Napotila sta se v Dolino meseca, kjer je bilo domovanje Jacka Londona (Griffith John). Tam je Jakac posnel naravne lepote, gozdove, počitniške hišice, Indijance ponoči, ko kurijo ognje in se grejejo pri njih. Nad puščavo Nevada je posnel sončni zahod, rdeče oblake na nebu in ognjemet ponoči.

Nato ju je pot peljala v Yosemiteški nacionalni park v pogorju Sierra Nevada, kjer se vrstijo naravne lepote kot kulise v igranem filmu: skalovje s prepadnimi stenami, številni slapovi padajo v globino, vmes rastejo gozdovi, sekvoje, mogočna drevesa v nedotaknjeni naravi, nešteti motivi za Jakčev fotoobjektiv. Posebnost je sekvoja, skozi katero je vsekan prehod za cesto. Zanimiv je zlasti posnetek jezera, ki ga je Jakac poimenoval "zrealno jezero". V njem se ogledujejo vrhovi skalovja in odseva sinjina neba kot v zrealu.

Na pacifiški obali sta Jakčeva srečevala tudi slovenske izseljence. V Montereyu sta spoznala sestri Mici Klobučar in Eni Judnič, doma iz Bele krajine, sicer pa iz San Franciscosa. Mož Eni Judnič (srečanje z njo opisuje Božidar Jakac v knjigi *Odmevi rdeče zemlje*, 2. del, str. 16, Ana Fabjan, slovenska pevka, iz belokranjske družine). Johny Judnič se je rodil leta 1910 v Minnesoti. Njegov oče je bil doma v Kotu pri Semiču. Leta 1936 se je poročil z Anico-Eni Fabjan iz Metlike.

Zelo se je nveljavil v ladjedelništvu. Vodil je podjetje z več kot tri tisoč delavci. Veliko je potoval po svetu in nadzoroval graditev ladij za svoje podjetje. Umrl je leta 1985. V Montereyu je Jakac posnel naravne lepote na obali, skri-venčena, posušena drevesa, srne na tratah ob morju in panoramo pokrajine.

Božidar in Tatjana Jakac pred mavzolejem v Indiji, januar 1974, *Zbirka diapozitivov Božidarja Jakca AS-143, šk. 127/22, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije*

Leta 1959 sta Jakčeva s posredovanjem nekega Slovence obiskala Hollywood (že leta 1929 si je Božidar Jakac s pomočjo Joca Lista, Jožeta Znidaršiča, takrat zaposlenega v Hollywoodu, ogledal študije tega filmskega mesta) in tam srečala slikarko Vesno Borčič-Zaninović. Jakac jo je tudi posnel. Bila je dvakrat poročena. V Enciklopediji likovnih umjetnosti, Zagreb 1959, str. 349, jo najdemo pod imenom Bernardi-Borčič Vesna. Bila je slikarka in grafičarka (roj. 16. 5. 1920 v Splitu). Akademijo likovnih umetnosti je končala v Zagrebu in se specializirala v grafiki. Ukvarjala se je tudi z ilustracijo otroških knjig, listov in risanjem gledaliških kostumov in keramiko. Ogledala sta si Los Angeles in Santa Monico, Laguno Beach, morski zaliv, kopališče in oranže, ki rastejo na drevesih - številne motive za Božidarja Jakca in njegov fotoaparati. Obiskala sta slikarja in kiparja Bužana, doma iz Hrvaške, in ga posnela pri njegovem delu.

Potem ko sta Tatjana in Božidar Jakac prepotovala Združene države Amerike od New Yorka do Santa Monice na pacifiški obali, obiskala številna mesta, sorodnike in prijatelje, slovenske izseljence, občudovala naravne zanimivosti in je Božidar Jakac posnel zajetno hero foto-filmskih trakov, sta se v maju leta 1959 pripravila na vrnitev v domovino. V newyorškem pristanišču ju je čakala ladja "Slovenija". Še pred tem sta se ob Velikih jezerih v družbi Williama Johnsa napotila k slapovom Niagare. Že ob prvem obisku v Ameriki 1929, leta jih je Jakac filmal in naslikal na platno. Tokrat je padajoče valove reke posnel s fotoaparatom. Ob poti v New York sta se Jakčeva zadržala še v Clevelandu. Ob-

iskala sta grob bratranca Toneta Colariča, njegov spomenik je Jakac fotografiral.

Pred odhodom iz Amerike se je Jakac z ladje "Slovenija" še enkrat ozrl na newyorške nebotičnike, posnel ladje v pristanišču, luči v mraku, svetlobne napise, vele mestni vrvež na avenijah New Yorka. Med vožnjo po Atlantiku prikazujejo Jakčeve fotografije valove, sončni zahod na morju, razgled s palube ladje na prostranstva oceana in vsakdanjik na krovu ladje. Ko se je "Slovenija" približala stari celini, je obiskala nekatera obmorska pristanišča. Pristala je v Lizboni, Casablanci, v Tangerju, v Gibraltarju, Marseillesu, Genovi, Neaplju in končno je zavila v Jadran ter pristala v Trstu. Spotoma so si potniki ogledali zanimivosti pristaniških mest. Jakac je povsod snemal številne zanimivosti, arhitekturne spomenike, cerkve, obalo, ladje na morju, npr. Gibraltar, v Tangerju džamije, muslimane. V Marseillesu sta Jakčeva 27. maja 1959 praznovala petindvajseto obletnico poroke. Tatjana in Božidar Jakac sta se z dolgega potovanja vrnila domov. Jakac je nadaljeval snemanje diapozitivov na domačih tleh, na stari celini.

V Evropi je obiskal Italijo, zlasti Benetke, Avstrijo, Švico, Nemčijo, Češkoslovaško, Sovjetsko zvezo in Norveško.

Potovanje na Norveško. Na Norveškem sta bila velika prijatelja s pianistom in skladateljem Haraldom Saeverudom v Siljustelu. Jakčeva in Harald Saeverud sta se v istem času v letu 1934 (v razmiku nekaj dni) poročila - Jakčeva v Ljubljani, Saeverud pa v New Yorku. Nato so se odpravili na poročno potovanje v Benetke. Tam so se srečali, spoznali in postali prijatelji. Že v

letu 1936 sta Jakčeva potovala na obisk k Haraldju Saeverudu na Norveško. Takrat je Jakac portretiral Saeveruda, njegovo mamo, taščo in brata. Portret Haraldja Saeveruda je shranjen v Ljubljani. V juniju 1964 sta Jakčeva spet potovala na Norveško. Takrat so Saeverud in Jakčeva skupaj praznovali trideseto obletnico poroke. Jakčeva in Harald Saeverud so v Bergnu obiskali Griegov dom in njegov grob. Edvard Grieg (1843-1907) je bil norveški skladatelj, pianist in dirigent. Njegove skladbe so postale popularne doma in v tujini. V Bergnu je Božidar Jakac srečal prijatelja Olafa Furesetha. V Siljustelu sta si Tatjana in Božidar Jakac ogledala galerijo slik Edvarda Muncha (1863-1944), ki je bil norveški slikar in grafik, najpomembnejši skandinavski likovni umetnik, pionir ekspresionizma. Nato sta Tatjana in Božidar Jakac z ladjo nadaljevala pot do Nordkappa in do rusko-finske meje. Na Norveškem je Jakac posnel 16-milimetrski film, snemal je pa tudi s fotoaparatom. Med potjo so se mu ponudili številni motivi norveških fjordov s slapovi, strme obale, pristanišča in kraji pod strmimi obalami. Zlasti so Jakeca pritegnili prizori polnočnega sonca na Nordkappu, v katerih se rdeča svetloba razlije po morski širjavi in združuje v odsevu morske valove in nebesni obok. Zanimivo je hribovje Seven sisters, ko se na obzorju dviga sedem približno enako visokih hribov. Veliko posnetkov je Božidar Jakac posvetil srečanju in obisku pri Haraldju Saeverudu in njegovi družini ob praznovanju tridesete obletnice poroke. Na Norveškem so Jakeca zanimali tudi etnološki običaji, narodne noše, posnel je mesta, npr. Bergen, Siljustel, Oslo in druga. Božidarja Jakeca so pritegnili muzeji, galerije, arhitektonske zanimivosti mest. Poleg tega da je dogodke in okolje s fotografijami dokumentiral, je povsod iskal značilne motive, ki dajejo posnetkom poseben čar in privlačnost in jih je bilo na Norveškem na pretek.

Na Norveškem je Božidar Jakac prejel z doma sporočilo, da je njegova mama hudo zbolela in naj se takoj vrne domov. Moral se je odpovedati portretiranju norveškega kralja, s katerim sta se bila dogovorila, da ga bo naslikal. Jakčeva sta tako odpotovala proti domu. Na Švedskem sta prešla novo sporočilo, da se je zdravje matere izboljšalo. Toda na Norveško se nista več mogla vrniti zaradi vize, ki jima je zapadla. Domov sta potovala prek Švedske. Ustavila sta se v Stockholmu, kjer je Jakac posnel nekatere zanimivosti v mestu. S trajektom sta se prepeljala v København. Tam je posnel ulice s svetlobnimi napisi, spomenike, palače ob morju, cerkve in promet v mestu. Prek Hamburga in Lübecka sta nadaljevala pot proti domu.

Potovanja v Italijo. Tatjana in Božidar Jakac sta večkrat obiskala Benetke. V juliju in avgustu 1959 je Moderna galerija iz Ljubljane pripravila razstavo Jugoslovanske grafike v Mostra, v razstavnih dvorani Sala Napoleonica v Benetkah

(podatek Ljerke Menaše), ki si jo je ogledal tudi Božidar Jakac. Tu je posnel slikarja Albina Lukežiča iz Ptuja, Zorana Mušiča, Zorana Kržišnika z ženo Majdo in Ljerko Menaše. Ob tem so nastali tudi posnetki slik z razstave. Na potovanju sta bili tudi Fedja Turner, sestra Tatjane Jakac, in njena hčerka Maja, ki sta se Jakčevim pridružili na številnih potovanjih. Jakac je posnel zanimivosti Benetk, doževo palačo, cerkev sv. Marka, gondoljere in turiste.

Pozneje, v letu 1961, se je Božidar Jakac spet napotil v Italijo. Obiskal je mesta: Oglej, Portogruaro, Benetke, Padovo, Firence in Ravenna. Povsod je odkrival arheološke zanimivosti, arhitekturne značilnosti, cerkve, katedrale, palače. V Pisi ga je zlasti pritegnil poševni stolp, v Sieni pa igre cebov, ki predstavljajo turistično znamenitost.

V Rimu je posnel cerkev sv. Petra na cvetno nedeljo, Angelski grad, arheološke izkopanine Vile Hadriane in Tivoli. Tam se je srečal s Filipom Kumbalovičem, pesnikom Gustavom Krklecem iz Zagreba in ruskim pisateljem Iljonom Erenburgom ter jih tudi fotografiral.

Naslednje leto je Tatjana in Božidarja Jakeca pot spet peljala v Italijo. Obiskala sta vrsto mest: Oglej, Padovo, Mantovo, Verono. Pri tem je Božidar Jakac posnel spomenike, ostanke antične kulture, cerkve, kapele itd.

V letu 1970 sta se Jakčeva prek Avstrije napotila v Benetke na filmski festival. Spotoma je Jakac fotografiral že v Avstriji, zlasti panoramo pokrajine, naselja in kmečke hiše, jutro ob zori v Alpah, gozdove in drevorede ob cesti. Na IX. mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah je Metod Badjura prejel zlatega beneškega leva za film "Božidar Jakac". Po podelitvi nagrade je Božidar Jakac posnel Metoda in Milko Badjuro zvečer na srečanju v restavraciji. V Benetkah sta si Jakčeva ogledala razstavo slik v Galeriji Strozzi. Nato sta pot nadaljevala proti Genovi. Tu sta srečala slikarja Marangonija in njegovo ženo Silvijo Marangoni (roj. Komel iz Kostanjevice). Poleg slikarja Marangonija je Jakac posnel tudi razstavo njegovih lesorezov. Sledili so posnetki mesta, pristanišč, starejših zgradb in obale.

Benetke sta Jakčeva obiskala tudi v letu 1971. Z njima sta potovala slikar France Mihelič in profesor Janko Jarc. Ogledali so si slikarsko razstavo v Mostra, v razstavnih dvorani Napoleonica. Motivi Jakčevega teleobjektiva so bili že znani pogledi na Benetke in slike na razstavi. Potovanje so nadaljevali v Gonars, kjer so obiskali vojaško pokopališče. Nato so zavili v Rezijo. Tu je Božidar Jakac snemal naselja ob cesti in panoramo pokrajine. Vsak posnetek predstavlja edinstven pogled na krajino v gorski dolini.

V severnem predelu Italije sta Jakčeva obiskata Čedad. Tam je Jakac posnel spomenik na trgu, muzej, freske v njem in Sočo, ki teče v soteski skozi mesto. Pri obisku v Alpah so sledili posnetki panorame Gardskega jezera.

Božidar Jakac pri portretiranju slovenskega arhitekta Johna Janeza Jagra v ZDA, 1958/1959, Zbirka diapozitivov Božidarja Jakca AS-143, šk. 64/10, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije

V letu 1974 sta se Jakčeva napotila proti jugu Italije. Potovala sta na Sicilijo. Obiskala sta tudi Monte Cassino. Božidar Jakac je občudoval zgradbo samostana in odkrival motive za svoj fotoobjektiv. Med vožnjo je posnel panoramo pokrajine, vinograde, ciprese, nasade palm, drevoorde ob cesti in druge naravne lepote.

Obiski v Švici. Leta 1961 sta se Jakčeva napotila v Švico. Potovala sta prek Avstrije, kjer je Jakac posnel ob poti iz Celovca proti Beljaku panoramo pokrajine in nato znamenitosti v St. Gallenu v Švici. Tudi pri Grossglocknerju je Jakac odkrival motive za svoje fotografije. Njegovo pozornost so pritegnili ledeniki, zasneženi vrhovi Grossglocknerja, slapovi in potoki, ki izvirajo pod ledeniki, in hribovita pobočja gora. Tu v bližini je odkril slovensko vas Dole in nekaj domačinov z njihovimi bivališči tudi posnel. Božidar Jakac je oblikoval tudi znamke, ki so jih tiskali v Švici. V zvezi s tem je potoval v Arbon in obiskal Karla Bickla nad Wallensee, kjer je imel svojo hišo in atelje. Z Božidarjem Jakcem sta si bila blizu zlasti zaradi izdelovanja znamk, kar je bilo tudi Jakčevo področje. Karl Bickel (1886-1982) je bil švicarski grafik, stilist in slikar, samouk. V letih 1902-1904 je bil grafični risar in vodja neke reklamne ustanove. Od leta 1912 je živel v Italiji in pod velikim vtisom Michelangela. Svoji družini je postavil zanimiv spomenik v mozaiku "Od rojstva do smrti" (podatki dr. Mirka Juterška). Karl Bickel je risal tudi znamke. Za to je imel vsa potrebna orodja za oblikovanje podrobnosti. Jakčeva sta z Bicklom potovala v mesto Chardon ob francoski meji in

tam nekaj dni preživela v njegovem vikendu. Tam so namreč v podjetju Courvasier tiskali znamke z vsega sveta, tudi znamke Bickla in Božidarja Jakca. Na tej poti je Božidar Jakac obiskal še Basel, posnel panoramo mesta, nekatera jezera v Švici in krajino. V Luganu je fotografiral utrdbo z obzidjem in vaselje mesta.

Leta 1971 je Božidar Jakac spet potoval v Švico, v Basel in Arbon, kjer je razstavil svoje slike. Pri tem se je srečal z Albertom Grafom, organizatorjem slikarskih razstav in ustanoviteljem galerije v Arbonu, ter s slikarjem in grafikom Lieslerjem. Med vožnjo je posnel številne lepote v naravi, gore, oblake nad vrhovi gora in naselja ob poti, Bodensko jezero, cerkve, hotele, spomenike v mestu in drugo. V Arbonu se je srečal s Slovenci, ki živijo v Švici, med njimi je bila Janja Schöch iz Mirne na Dolenjskem. Na potovanju se je Jakčevina pridružila Maja Turnber.

V letu 1973 je Božidar Jakac potoval v Basel na slikarsko razstavo in se srečal s Slovenci, ki živijo v Baslu. Obiskal je zdravnika dr. Spieriga in pri njem stanoval. V Baslu je posnel slike na razstavi, svoje portrete, kraje ob avtocesti, hribovito pokrajino, gozdove, gorske doline in drugo.

Potovanja v Avstrijo in Nemčijo. Jakčeva sta potovala prek Avstrije v Švico, Nemčijo in na Norveško. Poleg tega sta se večkrat nunenila na Koroško in na Dunaj. V letih 1960 in 1961 se je Božidar Jakac na potovanju po Koroški ob Vrbskem jezeru srečal z Borisom Trampažem, generalnim konzulom SFRJ v Celovcu, in njegovo ženo Vando ter ju posnel. Na sliki prepoznamo

tudi Borisa Kocijančiča. Na Koroškem sta Jakčeva obiskala slikarja Wernerja Berga na Rutarjevem in pri njem tudi Borisa Trampuža z ženo Vando in hčerko Polonco (pozneje zdravnico, por. dr. Furlan) ter jih posnel. V istem času je Božidar Jakac na Koroškem obiskal Gospo sveto in tudi tam so nastali dokumentarni posnetki o cerkvi in pokrajini. Nato sta Jakčeva nadaljevala pot v St. Margarethen Savenstein v Avstriji nad Gradcem, kjer so kiparji ustvarjali skulpture na prostem. Tu je ustvarjal tudi Jakob Savinšek. V tem kraju je Jakac fotografiral njega in njegove umetniške stvaritve.

S Koroške sta Jakčeva nadaljevala pot v Salzburg in si ga ogledala. Božidar Jakac pa je posnel številne spomenike, mestne ulice, panoramo mesta in Mozartovo rojstno hišo.

Po potovanju po Koroškem sta se Jakčeva napotila na Dunaj in se srečala s slikarjem Kazimirjem Luigijem - Jakac ga je fotografiral. Slikar, doma s Ptuja, je živel in ustvarjal na Dunaju. Njegova sestra je bila poročena z nemškim slikarjem ekspresionističeve smeri Janom Öltjenom (1880-1968). Nazadnje je živel na Ptuju, slikal je največ haloške gorice in življenje tamkajšnjih ljudi, tudi v grafiki.

V nekaj več kot desetletju sta Tatjana in Božidar Jakac obiskala mnogo krajev v Nemčiji. Jakac si je ogledoval nekatere arhitektonske zanimivosti, zlasti cerkve, katedrale, gradove, utrdbe, posebnosti nemških mest, panoramo krajine, posebno v Porečju, kjer plujejo številne ladje. Božidarja Jakca so vabile v Nemčijo slikarske razstave in tudi sam je tam razstavljal. Obiskal je nekatere umetnike, slikarje in z njimi navezal prijateljske vezi.

Leta 1960 sta se Jakčeva napotila v Avstrijo. Ob Renu sta prestopila mejo in si v Franciji ogledala Colmar in Strasbourg, kjer je Jakca pritegnila zlasti katedrala. Fotografiral je njeno zunanost in detajle na fasadi. Spotoma je posnel znamenitosti v Innsbrucku. Ustavila sta se v nemškem Rothenburgu. Prijazno podeželsko mesto je Jakca pritegnilo, da je v njem posnel vrsto fotografij: cerkev, mestne ulice, fasade hiš, gostilne, spomenike in okolico mesta z gozdovi, polji in hribi v daljavi.

V Nemčiji sta Tatjana in Božidar Jakac v bližini Mainza obiskala Otta Pankoka (1893-1966), ekspresionističnega slikarja, grafika, kiparja in pisatelja. Pri slikanju portretov in krajine je uporabljal plakatni način. V obdobju, ko je bila v Ljubljani njegova razstava, je obiskal Jakčeve. Takrat se je Pankok napotil v Makedonijo. Nastanil se je na kmetih in tam delal lesoreze in velike risbe. Ob obisku v Mainzu je Jakac posnel slikarja Pankoka in njegovo družino. Ženo Pankoka je tudi portretiral.

V Mainzu se je srečal s prof. Antonom Hilekmannom, ki je na fakulteti v Mainzu predaval slovanske jezike. Božidar Jakac ga je portretiral (13. 9. 1963), kar prikazuje tudi ena izmed foto-

grafij. Nato je Jakac posnel zanimivosti mesta, katedralo, muzeje in ladje na Renu. Slike s podobnimi motivi je Jakac posnel tudi v drugih nemških mestih ob tej reki. Pot je Jakčeva peljala ob Renu v Köln, kjer sta se ustavila ob katedrali - Jakac jo je večkrat posnel. Na severu in zahodu Nemčije sta Jakčeva obiskala pristaniško mesto Hamburg, nato pa še Heidelberg in Speyer v južni Nemčiji. Tam so nastali posnetki cerkva, spomenikov, sledov vojne z ruševinami, mestnih ulic in pavorame pokrajine.

V maju in juniju 1965 je Božidar Jakac obiskal Mednarodno grafično razstavo v Berlinu v novi berlinski galeriji, in v njej razstavil tudi svoje grafike. Ob tem je posnel plakat o mednarodni grafični razstavi, Brandenburška vrata, ruševine iz druge svetovne vojne, jezero pri Berlinu, ladjice in čolne na jezeru in panoramo okolice mesta. Ob potovanju z vlakom prek Češke so nastali številni posnetki pokrajine in krajev ob železnici.

V Dresdnu je Jakčevo pozornost pritegnil Zwinger, to je prostor med zunanjim in notranjim obzidjem pri srednjeveških mestnih utrdbah, ki so ga pogosto uporabljali za turnirje. V Zwingerju si je Božidar Jakac ogledal razstavo slik in jih tudi posnel. Hkrati se je Jakac v vzhodnem Berlinu srečal s slikarjem Vomačkom in se z njim fotografiral. Na Jakčevih posnetkih iz Berlina se vrstijo stanovanjski bloki, ki so bili v tem mestu značilni za takratno družbeno ureditev.

Po ogledu Berlina je Božidar Jakac nadaljeval pot v Budyšin, na obisk k Lužiškimi Srbom. Tam je posnel mesto, utrdbe, cerkev, drevoreda, na obrobju mesta naselja, vasi, panoramo polja in srečanje z umetniki v tem mestu.

Na potovanju prek Češke se je ustavil v Pragi. Tam je obiskal svoje znance in prijatelje. Veliko posnetkov je namenil kulturnim spomenikom. Posnel je cerkev sv. Vida, Karlov most, Hradčane, panoramo mesta in druge motive.

V letu 1971 sta Tatjana in Božidar Jakac znova potovala v Nemčijo, na razstavo Diirerja v Nürnbergu. Spotoma je Jakac posnel umetnine, kipe v neki cerkvi, v Nürnbergu pa starejše zgradbe, gotsko katedralo, ulice v mestu, značilne fasade hiš, ladje na Renu, hribovje nad reko, hiše in utrdbe na strmini. V Nürnbergu se je spet srečal s prof. Antonom Hilekmannom in ga fotografiral.

V tem času je Jakac obiskal Trier in si ogledal številne zanimivosti tega mesta. Med drugim je odkril in posnel mestna vrata iz rimskih časov Porto Nigro, v nadstropjih zgrajena iz črnih kamnin. Sočasno je obiskal mesto Worms, od koder naj omenim zlasti posnetke katedrale.

Obisk Božidarja Jakca v Sovjetski zvezi. V Moskvi sta Božidar Jakac in France Mihelič v letu 1971 pripravila razstavo svojih slik. Na ogled razstave sta Tatjana in Božidar Jakac potovala s slikarjem Francetom Miheličem. Poleg

razstave so si ogledali zanimivosti sovjetske prestolnice. Po mestu jih je spremljala vodička. Ogledali so si Kremelj, cerkev sv. Vasilija blaženega, zdaj muzej, Rdeči trg pred Kremljem in druge zanimivosti. V Moskvi so se srečali s Titom Vidmarjem in njegovo ženo Marino Golouh. Vidmar je bil takrat dopisnik Dela v Moskvi. Božidar Jakac je posnel slike na razstavi, srečanje s Titom Vidmarjem in številne motive v okolici Kremlja ter zanimivosti v Moskvi.

Iz Moskve so se France Mihelič in Jakčeva napotili v Leningrad. Tu so obiskali muzeje, galerijo Eremitaž, utrdbe, palače ob reki Nevji in Leninovo rojstno hišo. Vse to je Božidar Jakac dokumentiral s fotoaparatom. Srečali so se z nekimi ruskimi slikarjem v njegovem ateljeju. Poleg drugega so zanimivi posnetki ljudi, ki v vrstah čakajo pred trgovinami. V bližini Leningrada so obiskali Puškinovo, nekoč imenovano Carskoje selo, v katerem so imeli ruski carji letno rezidenco. Zanimivi so zlasti carska palača, stopnišče in dvorana v njej. Tudi tu je Jakac fotografiral.

Sledil je obisk v Novgorodu, ogled muzeja, galerije in drugih znamenitosti. Jakac je posnel tudi ladje na reki, slike v muzeju, spomenike, palače, trdnjave ter freske v cerkvi in samostanu.

Jakčeva in France Mihelič so se iz Leningrada odpravili na dolgo pot v Tbilisi v Zakavkazju. Spotoma je Božidar Jakac snemal zanimivosti s podeželja, panoramo vasi, lesene kmečke hiše, podeželske cerkvice s pokopališči, kontraste oblakov na nebu in drugo. Tbilisi leži v kotlini ob manjši reki. Naselje s pritličnimi hišami je posejano po vzpetini hriba. Vmes so postavljeni spomeniki. Na hribu stoji starejša zgradba z obzidjem, kar vabi fotografa k snemanju. Poleg drugega je Jakac po dežju posnel mavrico, ki se je v loku vzpenjala nad mestom.

Potovanje in obisk Tatjane in Božidarja Jakea v Indiji. V januarju 1974. leta sta Jakčeva odpotovala z brniškega letališča v Indijo. Ponoči je letalo pristalo v New Delhiju. Tam jih je pričakala množica potnikov in številni cigani, ki so prosili vbojajme. Jakčeva sta si ogledala nekatere templje v Kajurahu z umetniško oblikovano zunanostjo, na kateri so iz lesa izrezane neštete figurice, moščeje z minareti, ogledala sta si Indijce na ulici, ki potiskajo rikše, zasilna bivališča revnih prebivalcev ter množico obiskovalcev, tujih turistov in druge posebnosti. Ob obisku Tita so v Indiji pripravili veliko vojaško paradu. V njej so se zvrstili vojaki pešci, s konji, na slonih, vsi v živobarvnih uniformah, godba na pihala - nešteto motivov za fotoaparati Božidarja Jakea. V New Delhiju sta se Jakčeva srečala z indijskim slikarjem Mozundarjem, ki je študiral pri Božidarju Jakeu na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Nato sta obiskala ambasado SFRJ. Obe srečanja je Jakac fotografiral.

Srečanje s slovenskimi bibliotekarji v Carigradu. Pomladi, od 26. aprila do 3. maja 1964,

sta se Jakčeva pridružila skupini slovenskih bibliotekarjev na ekskurziji v Carigrad, ki jo je pripravilo Društvo bibliotekarjev Slovenije. Božidar Jakac je posnel zanimivosti mesta ob Bosporju, džamije z minareti, muslimanske četrti v mestu, nekdanjo Hagio Sofio, nočno življenje v Carigradu, turiste ob Bosporju, ladje na morju in udeležence izleta. Med njimi so bili: Sonja Gorec iz Medicinske knjižnice, Boža Pleničar, Stanka Moravec, Jelica Jugovec (por. Murnik), dr. Dušan Kermauner in Tanja Banič iz NUK-a, Nada Verbič, Joža Kerin, Marjanca Zupan in Kristina Levičnik iz Centralne ekonomske knjižnice, Primož Ramovš iz SAZU-ja, prof. Silvo Kranjec, njegova hči prof. Barica Kranjec, Zofija Podboj (sestra Jože Kerin), Francka Logar in Rusinja Olga, ki naj bi bila v službi v NUK-u (podatki: Nada Verbič, prof. Dušan Moravec in prof. Stanka Moravec).

Diapozitivi Božidarja Jakea, ki jih je posnel v Sloveniji.

Božidar Jakac je ustvaril bogato fotodokumentacijo za preučevanje družbenega življenja v Sloveniji na različnih področjih. Velikokrat se je udeležil kulturnih prireditev in jih spremljal s fotoaparatom.

V Metliki je bilo dne 9. oktobra 1960 na Ganglovi hiši odkritje spominske plošče književniku Engelbertu Ganglu. Na slovesnosti so bili: prof. Jože Dular, ravnatelj Belokranjskega muzeja, Ivan Drobnič, dirigent metliške godbe, Božidar Jakac, prof. Janko Jare, Tatjana Jakac, prof. Frau Zwitter, Matjaž Zwitter, pozneje zdravnik, Lidija Zwitter, (Pika) Martina Detela, roj. Zwitter, odvetnik Davorin Gros, prof. Metod Dular, Marica Zupanič, voditeljica folklorne skupine v Metliki, govornik na slovesnosti in drugi.

V Kočevju je bila 3. oktobra 1963 ob dvajseti obletnici zasedanja slovesnost SNOO. Slovesnosti so se udeležili: Josip Vidmar, Franc Leskošek Luka, Tatjana Jakac, Božidar Jakac, Pepca Kardelj, Edvard Kardelj, Miha Marinko, Janko Rudolf, Niko Belopavlovič in množica drugih na trgu.

Poleti 1960 so v Žužemberku odkrili spomenik NOB. Na slovesnosti so bili množica domačinov in gostje. V ozadju so vidne ruševine cerkve, ki je bila požgana med vojno.

V Blatu je bila leta 1963 slovesnost pri gradu Luisa Adamiča ob odprtju muzeja. Na slovesnosti so bili: Mira Pucova, Bogdan Pogačnik, Tatjana Jakac, Božidar Jakac, Anton Ingolič, Smiljana Pogačnik, Anica Grill, dr. Vatroslav Grill, Marija Muškovič iz Pirana in drugi.

Dne 13. oktobra 1968 je bila slovesnost ob odkritju spominske plošče skladatelju Antonu Lavrinu v Vinjem Vrhu pri Semiču na njegovi rojstni hiši. Spominsko ploščo je odkril prof. Jože Dular, ravnatelj Belokranjskega muzeja v Metliki. Na slovesnosti so se zbrali številni ugledni predstavniki slovenskega kulturnega življenja: prof. dr. Andrej Rijavec, dr. Jože Sivec,

prof. dr. Andrej Jarc, pisatelj Ivan Potrč z ženo Branko Jurca, Božidar Jakac, Tatjana Jakac, prof. dr. Anton Slodnjak, prof. Janez Bitenc, Božo Račič, Silva Dular, učiteljica Katka Lavrin, dr. Josip Rus, Pepca Kardelj, svoji Lavrina in drugi. O skladatelju Lavrinu, ta je večinoma živel in ustvarjal v Sarajevu, so govorili: prof. Mladen Prozajić, predstavnik sarajevske Glasbene akademije, prof. Janez Bitenc, prof. Andrej Rijavec in prof. Jože Dular. Na slovesnosti sta sodelovala godba na pihala in pevski zbor (podatki: prof. Jože Dular in Ria Bačar, Lavrinove pesmi pojo v molu, Dolenjski list, 17. oktober 1968, št. 42).

Pogreb Marjana Kozine v Novem mestu, 1966. Na pogrebu so bili: prof. Milko Kos, prof. Fran Zwitter, prof. Janko Jarc, dr. Danilo Švara, Josip Vidmar, Drago Cvetko, Tone Knez, Drago Komel, sestra Marjana Kozine prof. Marija Kovač, Tatjana Jakac, Božidar Jakac in drugi.

V letu 1968 je bila v Sevnici slovesnost, ko so odkrili spomenik narodnemu heroju Alojzu Kolmanu. Pri spomeniku sta bila kipar Vladimír Stoviček, avtor spomenika, in hči Vladka, kiparka - in Božidar Jakac ju je fotografiral.

Ob koncu 60-tih let so v Novem mestu odkrili spominsko ploščo Marjanu Kozini. Na slovesnosti so bili: hči Metka Kozina, mama Marija Kozina, Neda Kozina, kirurg Oto Bajc, Tatjana Jakac, Božidar Jakac, prof. Janko Jarc, Franc Pirkovič, Vilma Pirkovič in drugi.

Z okna svojega stanovanja je Božidar Jakac snemal obisk Nikite Sergejeviča Hruščova v Ljubljani v 60-tih letih, in sicer obisk na magistratu.

Janjeva proslava v Breznici, 1973. Slovesnost ob odkritju spomenika slovenskemu čebelarju Antonu Janši (1734-1773) v Breznici. Slika Božidarja Jakca z motivom Breznice, cerkve, kozolec. Med udeleženci na slovesnosti - John Blatnik, član kongresa v ZDA.

Slavnostna seja v Novi Gorici, 1970. Na slovesnosti so bili: Stane Kavčič, dr. Marijan Breclj, Tone Fajfar, dr. Lado Vavpetič, Zoran Polič, Vida Tomšič, Aleš Behler, Vinko Hafner, Franc Leskošek Luka, Tatjana Jakac, Božidar Jakac, Fedja Turnher in drugi. Množica na proslavi. Ognjemet v Novi Gorici ponoči.

Bela krajina, Črnomelj, 1974. Slovesnost pri spomeniku NOB na Gričku, ki je delo kiparja Jakoba Savinška. Na slovesnosti so bili: Josip Vidmar z ženo Nado Vidmar, Tatjana Jakac, Božidar Jakac, Boris Kocijančič, dr. Lado Vavpetič, Miha Marinko, Sergej Kraigher, prof. Janez Milčinski, Tone Fajfar, general Franc Tavčar-Rok, Franc Leskošek-Luka, Zoran Polič, Dare Valič, Janez Jerman, dr. Ivan Stopar, Vlasta Tomšič, sestra Toneta Tomšiča. Na slovesnosti je nastopil pevski zbor gimnazije Črnomelj z dirigentom Markom Muniliom.

Razstava slikarja Mihe Maleša v Kamniku okrog leta 1980. Ob razstavi so se zbrali v gostišču Planika-Konda: dr. Anica Ceve, direk-

torica Narodne galerije v Ljubljani, akademik dr. Emilijan Ceve, dr. Niko Zadnikar, kamniški župan France Svetel, dr. Mirko Juteršek in Olga Maleš (podatki dr. Mirka Juterška).

Razstavo slikarja Jakija v Jurkloštru je Božidar Jakac obiskal ter fotografiral slikarja in razstavo.

Razstave Božidarja Jakca v Sloveniji in Jugoslaviji. Božidar Jakac je poleg razstav v tujini - Cleveland v Narodnem domu 1958, Benetke 1959, v Berlinu 1965, v Moskvi 1971, v Arbonu 1973, v Baslu 1973 - razstavljal tudi doma. Sodeloval je na Mednarodni grafični razstavi - Bienalu v Ljubljani 1961 in pripravil razstavo ob 600-letnici Novega mesta 1965. V Galeriji Krško je razstavil grafike 1969. leta.

Slovenska krajina v Jakčevih diapozitivih. Božidar Jakac je prepotoval Slovenijo od Planice do Bele krajine, od Prekmurja do Primorja in Istre. Povsod je posnel številne fotografije krajev z etnografskimi značilnostmi.

Veliko fotografij je posvetil Novemu mestu s pogledom na Breg nad Krko, kjer je bil rojen, na frančiškansko cerkev in Kapitelj. Večkrat je posnel Novo mesto pozimi, v snegu. Na pokopališču v Ločni je posnel spomenik na grobu staršev. Velikokrat je obiskal Otočec, zlasti je fotografiral dolino Krke.

V Mirenski dolini so ga pritegnili panorama gozdov, polja cvetoče ajde, razpadajoče kmečke hiše, cerkve, zorane njive in vinogradi. Sprehodil se je po okolici Novega mesta, do Gorjancev in Trške gore. Povsod je snemal etnografske značilnosti, kozolec, lesene vaške hiše, znamenja ob poteh in kmete pri delu. Velikokrat je obiskal Slinovec, rojstni kraj svoje matere. Srečal se je s sorodniki - Francem in Mici Colarič in se z njimi tudi fotografiral. Dolenjsko pokrajino je snemal med vožnjo z avtocesto. V Drnovem si je ogledal arheološka izkopavanja, ki jih je predstavil arheolog Tone Knez. Navzoči so bili: Vladimír Stoviček, Vlado Strašek, Tatjana Jakac, Miha Maleš, Ani Šper iz Prage, ki je bila z družino pri Jakčevih na obisku. Na Dolenjskem je posnel Podgrad, kozolec, lesene kmečke hiše, gospodarska poslopja, skednje in živino na poti. Nato je obiskal Tolsti Vrh in večkrat posnel grajsko poslopje.

V Ljubljani je s fotoaparatom spremljal rušenje paviljona Riharda Jakopiča v Tivoliju. Sočasno so nastale fotografije članov sveta Akademije upodablajočih umetnosti v Ljubljani (1961).

V Bistri si je ogledal Tehniški muzej Slovenije, ki ga je predstavila dr. Katarina Arzenšek. Pri Jakčevih je bil takrat na obisku Epil Saeverud, sin skladatelja Saeveruda iz Norveške. Iz Ljubljane se je Jakac napotil v Polhov Gradec ter posnel grad in panoramo polja.

Ob 60-letnici slikarja Toneta Kralja so se pri njem zbrali: Mara Kralj, igravec Ivan Jerman, Slavko Pengov, Tatjana in Božidar Jakac.

Sočasno so nastali posnetki umetnikov: France Ksaver Meško, Maksim Gaspari, Andrej Gogala, Mario Šijanec, Tone Kralj in Slavko Pengov.

Nato se je Jakac napotil v Belo krajino, kjer je že leta 1940 posnel barvne filme o etnografskih zanimivostih. Posnel je Tri fare, leseno kmečko hišo, spomenike na pokopališču in Ganglovo rojstno hišo.

V Kočevskem Rogu je posnel "Bazo 20", kjer je bil sedež Glavnega štaba NOV. Na izletu z Jakcem so bili: Tatjana Jakac, prof. Janko Jarc, prof. Fran Zwitter s sinom Matjažem in ženo Majdo, Lidija Zwitter z možem Mathusom (Anglež), dr. Vatroslav Grill z ženo Anico Grill iz Amerike, sorodnica Anica Bele iz Clevelanda, Stane Kovač, Fedja Turnher, Maja Turnher, dr. Zvezda Zadnik, prof. Jože Dular s sinovoma Andrejem in Janezom ter France Mihelič. Fotografije prikazujejo tudi barake v Rogu.

Na poti proti Ljubljani je posnel grad v Žužemberku, razvaline nad Krko. Spotoma se je ustavil še na Muljavi, na domovanju Josipa Jurčiča, in v Stični, kjer je snemal samostan in cerkev. Spotoma je posnel še Višnjo Goro in Polževo.

Po avtomobilski nesreči se je Božidar Jakac nekaj časa zdravil v bolnišnici "Petra Držaja", nato pa v Zdravilišču Laško, na kar spominjajo tudi njegove fotografije. Posnel je tudi panoramo pokrajine v Laškem s Savinjo, grad v Laškem, nekatere vasi s hmeljišči in zdravilišče v Laškem s parkom.

V Martjancih v Prekmurju so bili motivi za Jakčev objektiv krajina, kmečke hiše in s slamo krita gospodarska poslopja. V Slovenj Gradcu je obiskal Karla Pečka in si ogledal Galerijo. Tu je Jakac posnel tudi dr. Karla Dobido in restavradorja Slavka Pengova.

Božidar Jakac se je na Selah srečal s Francem Ksaverjem Meškom na njegovem domu in ga posnel v stanovanju.

Prek Vršiča se je Jakac s sopotniki podal v Trento in spremljal Sočo med skalovjem na njenem teku proti morju. Pri izviri Soče v Trentu je Jakac srečal in posnel Borisa Kocijančiča z ženo Kristo Kocijančič in Branka Rudolfa. Prek Vršiča v Trento sta Jakčeva potovala s prijateljico Maxim Steinitz iz ZDA, ki je bila pri njih na obisku. Tu so se Jakčevi srečali tudi z Miroslavom Krležem, Dubravko Tomšič Srebotnjakovo in Nado Vidmar, operno in koncertno pevko. Sledijo posnetki krajev Breginj, Kobarid s spomenikom Simonu Gregorčiču, prtilične hiše, Borjana in Medana.

Na Notranjskem je Jakac posnel Cerkniško jezero s panoramo in Predjamski grad. Na poti proti morju se je ustavil v Sežani, kjer je odkril najstarejšo hišo, posnel pa je tudi pokopališče, manjšo cerkev, dr. Karla Dobido in prof. Franceta Steleta. Snemal je tudi v Črnem Kalu, na Nanosu, v Divači in Strunjanu s pogledom na krajino, obalo in morje. V Piranu so bili njegovi motivi Tartinijev trg s pogledom na cerkev,

Pirnto in morje. Na poti ob obali je posnel hotele, kopališče in obiskal Formo vivo v Portorožu. Ogledal si je razstavljene skulpture in jib fotografiral. Tam se je srečal s Francem in Vilmo Pirkovič. V Sečovljah se je zadržal ob morskih solinah nastali tudi zanimivi posnetki sončnega zahoda. Ob morju je večkrat posnel sončni zahod in odsev sonca v vodi.

Pot je Božidar Jakac nadaljeval v Istro, v Zrenj in Jakce, od koder izvira njegov rod. Tu je fotografiral krajino, njive na terasah, kamnite ograde, rdečo ilovico na zoranih njivah, seno v stogih, hiše z dvorišči in vinske brajde. S sorodniki se je fotografiral pred njihovo hišo. S fotografijo je Jakac predstavil tudi Hrastovlje. V Grožnjanu se je srečal s kiparjem Janezom Pirnatom in slikarjem Miho Malešem.

V kraju Kaštel v Istri je bil Jakčev stric Ivan Cvitko župnik. Božidar Jakac je posnel cerkev in vinograde v okolici. V Volpiji je obiskal svojega strica.

V Istri je Jakac obiskal še Novi grad, kjer se je fotografiral z igralko Manjo Mlejnikovo, nato še Motovun, Poreč, Vrsar, Zrenj, Opatlj, Linski zaliv in Izolo na slovenski obali. Tu je Jakac posnel bolnišnico na hribu. V Dalmaciji je obiskal še Zadar, kjer je doživel in posnel popoln sončni mrk (1961).

Avgusta 1961 se je Jakac pridružil izletnikom z avtobusom v Idrijo in na Vojsko. Poleg krajine in gradu v Idriji je posnel prof. Albina Vončina, prof. risanja na realki v Idriji, Zorko Prelovec (sestro skladateljca Zorka Prelovca) in Draga Brzino, pastorka Jakčeve tete.

Srečanja s prijatelji in znanci. Na straneh pred tem sem že opisal številna srečanja Jakčevih s poznanimi v Ameriki in v nekaterih evropskih državah. Božidar Jakac je prijateljeval s številnimi znanci in osebnostmi tudi doma. Z njimi se je srečeval ob odprtih umetniških razstav, na različnih praznikih in prireditvah, ali pa v ožjih, intimnih prijateljskih krogih. Tudi o tem nam pripovedujejo njegove fotografije.

Jakac je pogosto obiskoval Galerijo v Kostanjevici, kjer se je srečeval z direktorjem Ladom Smrekarjem. Tam je posnel tudi gledališko predstavo "Prodana nevesta".

V Novem mestu je posnel prof. Metoda Dularja, dr. Suzano Furlan, Draga Šproca, učitelja glasbe, novomeškega podobarja Franceta Vodnika, prof. Janka Jarca in novomeškega župana Josipa Paučiča, politika Mihajla Rostoharja in pisatelja Ivana Matičiča. Številne osebnosti v Novem mestu prepoznamo na fotografijah pugeha Marjana Kozine in ob odkritju njegove spominske plošče, kar je bilo že omenjeno.

V Brdih so se pri Alojzu Gradniku srečali Božidar Jakac, France Zupan, Fran Albrecht, dr. Karel Dobida, prof. France Stele, Mario Šijanec, Mirko Šubic in Frane Pirkovič. Pesnika Gradnika je Jakac obiskal in posnel tudi pozneje v bolnišnici.

Božidar Jakac in norveški pianist Harald Saeverud z ženo Marijo ob 30-letnici njune poroke na Norveškem, 1964, Zbirka diapozitivov Božidarja Jakca AS-143, šk. 217/8, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije

Jakac je večkrat obiskal kiparja Vladimírja Stovička in njegovo hčer Vladko Stoviček v njegovem ateljeju v Krškem in ju tudi fotografiral. Stoviček je pri tem modeliral portret Božidarja Jakca.

Na srečanju umetnikov je s fotografijo ohranil spomin na prof. Franceta Steleta in prof. Emilijana Cevea. Fotografiral je tudi dr. Bratka Krefta in dr. Vinka Vrhunca, direktorja TPD.

V Laškem, ko je bil v Zdravilišču, sta ga obiskala prijatelja dr. Stane Vrhovec in dr. Arnold Pernat, sodnik in predsednik Okrajnega sodišča v Laškem. O obeh so ohranjeni Jakčevi fotografski posnetki.

Rojstni dan sorodnika Janeza Šenka so v gostilni proslavili: Božidar Jakac, Tatjana Jakac, Janez Šenk z ženo Ado Šenk, Fedja Turner, Janez Šenk - bratranec Jakca, Martina Detela (sestra prof. Frana Zwittera) z možem Detelo, Lidija Zwitter in prof. Marija Kovač, sestra Marjana Kozine. Božidar Jakac je zbrane na slavlju večkrat posnel.

V Strunjanu so Staneta Kavčiča obiskali: Nada Vidmar, Božidar Jakac, Tatjana Jakac, Josip Vidmar, Krista Kocijančič, žena Borisa Kocijančiča.

Na Bledu sta se Jakčeva srečala z Božom Račičem, v Piranu pa z arhitektom Edom Mihevcem.

V Strunjanu so se srečali: Josip Vidmar z ženo Nado Vidmar, Zlata Gjungjenac, Tatjana in Božidar Jakac, v Izoli pa Tatjana Jakac, Zlata Gjungjenac in Eni Bele iz Clevelanda.

V Kostanjevici, pri Smrekarju so se zbrali: dr.

Vatroslav Grill z ženo Anico Grill, dr. Vilko Ujčič, nečak škola Ujčiča v Sarajevu, Tatjana Jakac, prof. Janko Jare, Ada Ujčič, roj. Weble, sestrična Božidarja Jakca, Lado Smrekar, direktor Galerije v Kostanjevici in njegova žena Marija Smrekar.

Leta 1962 sta se Jakčeva udeležila praznovanja rojstnega dne Josipa Vidmarja, ki je bilo v Velikih Laščah. Navzoči so bili: Josip Vidmar, Nada Vidmar, žena, Živa Vidmar, hči, Tit Vidmar, sin, Čoro Škodlar, Nina Vidmar, Jože Vidmar, Jože Javoršek, Veno Pilon z ženo in Vilma Pirkovič.

Rojstni dan Maksima Gasparija je Jakac posnel v Kranjski Gori (1962). Navzoči so bili: Maksim Gaspari z ženo Olgo, slikar Ive Šubic, dr. Stane Vrhovec, dr. Luc Mevaše in sin Gasparija, Oto.

Leta 1970 je Božidar Jakac proslavil 50 obletnico mature. S sošolci se je srečal v Idriji, kjer je maturiral, in jih večkrat posnel s fotoaparatom. Med njimi je bil Albin Vončina, prof. risanja v Idriji.

Sočasno je Jakac posnel zdravnico dr. Tinco Kohe in arhitekta Borisa Kobeta.

Božidarja Jakca in Tatjano so številni obiskali na njenem domu in Jakac je vedno imel pri roki tudi fotoaparati. Med njimi so bili: dipl. ing. Marjan Kolarič, direktor Zavoda za ureditev Stare Ljubljane, Mirko Bračič, dr. Bratko Kreft, dr. Vinko Vrhunc, pravnik, direktor TPD, pesnik Alojz Gradnik in drugi.

Leta 1970 je Božidar Jakac v Kropi obiskal Antona Dermoto (r. 1910), opernega in koncert-

nega pevec, člana dunajske državne opere, ob njegovi 60-letnici. Pri tem je posnel njegovo hčerko, znanca z Dunaja, družino Schenk in pianista prof. Antona Trošta. Hkrati je fotografiral hiše in kapelico v Kropi. Posnel je tudi Javornik, vaške hiše, cerkvico na hribu, panoramo polja, pritlično leseno hišo in hribovje v daljavi. Ob vrnitvi domov je v Kranju posnel župnijsko cerkev.

Etnografski motivi v fotografijah Božidarja Jakca. Božidar Jakac je veliko pozornosti posvetil preučevanju kurentovanja na Ptuj in v Markoveih. Že v letih po vojni je posnel film o kurentih v Markoveih in Novi vasi. Kurente je naslikal tudi na platno. Prvega maja 1951 je znova posnel ples kurentov iz Markovcev na ljubljanski železniški postaji in njihov sprevod po mestnih ulicah v okviru priprav na 1. jugoslovanski festival folklorne v Opatiji septembra 1951. V Markoveih je Božidar Jakac v letu 1962 posnel skupine kurentov, njihova oblačila, obiske pri domačijah, pohiranje daril in starejše, s slamo krte hiše v vasi, stare skednje, vodnjake na dvoriščih in drugo. Božidar Jakac je obiskal tudi kurentovanje na Ptuj, kjer so nastopile številne skupine kurentov iz okoliških krajev, in jih fotografiral. Po mestnih ulicah so se v sprevodu predstavile v živopisanih oblačilih z zvoncei, v narodnih nošah in z različnimi rekviziti. Poseben program kurentovanja je potekal na mestnem stadionu, kjer so na odru kurenti v narodnih nošah plesali.

Kmečko ohcet v Ljubljani je Božidar Jakac fotografiral z okna svojega stanovanja. Po Stritarjevi ulici so v sprevodu prihajale narodne noše. Ženini in neveste so se pripeljali na zapravljavčkah. Narodne noše so napolnile trg pred magistratom. Prizori so se nenehno spreminjali in Božidarju Jakcu so se ponujali nešteti motivi. Zaradi tega so njegovi diapozitivi o kmečki ohceti napolnili več škatel.

Kravji bal v Bohinju. Ob vrnitvi živine s planin prirajajo v Bohinju tradicionalno veselico kravji bal. Planšarji priženejo trope živine, te pa nato ocenjuje posebna komisija. Pod Skalco nastopi bohinjska folklorna skupina, planšarji se zavrtijo ob zvokih diatonične harmonike. Božidar Jakac je posnel zanimive prizore kravjega bala v Bohinju.

Božidar Jakac je pogosto obiskoval podeželje. V Beli krajini je na filmskem traku ohranil podobo vasi v preteklosti. Pogosto so bili njegovi motivi stare lesene hiše, skednji, s slamo krte hiše. Odkril je krovce, ki so pokrivali hišo s škopo (slamo). Posnel je mletje žita z žrnji. Njegovi posnetki nas spominjajo na že opuščeno pridelovanje lanu, terice, ki iz lanu s tolčenjem pridobivajo predivo, predenje in previjanje niti v klobčič. Tudi statve za tkanje je Božidar Jakac odkril v Beli krajini. Veliko posluha je imel za folklorne prireditve, zanimale so ga narodne noše in razni ljudski običaji, npr. kresovanje, jurjevanje, "sekanje" pisanice, ljudska žegnanja, na-

rodni plesi, ženitovanjski običaji, miklavževanje itd. Skratka, v Jakčevi slikovni zapuščini odkrijemo pristno podobo preprostega življenja naših prednikov, njihove običaje in nasploh duhovno kulturo na slovenskem podeželju.

Potovanja Božidarja Jakca v kraje nekdanje Jugoslavije. Že v letu 1930 je v vasi Hlebine na Hrvaškem po srečanju slikarja Krste Hegedušiča in mladega kmeta Ivana Generalića nastala Hlebinska slikarska šola. Oblikovala se je skupina naivnih umetnikov, ki so slikali življenje v izvirnih oblikah in svoje umetnine v Hlebinah razstavljali. Božidar Jakac in Tatjana sta v letu 1969 obiskala razstavo slikarjev naivcev v Hlebinah. Tu sta se srečala s slikarji, umetniki in drugimi, ki jih prepoznamo na fotografijah Božidarja Jakca. Med njimi so bili: pesnik Gustav Krklec, Ivan Generalić, dr. Zvezda Zadnik, pisatelj Ivan Potrč, Tatjana Jakac in drugi. Ob odprtju razstave so nastopili tamburaši. Naslednje leto je Jakac med obiskovalci Hlebina posnel Enesa Čengića.

V Zagrebu je Božidar Jakac obiskal hrvaškega slikarja, grafika in kiparja Vanjo Radauša (1906-1975) in ga fotografiral z njegovimi deli v ateljeju.

Božidar Jakac in Tatjana sta se večkrat napotila v Bosno. Ob 20. obletnici zasedanja AVNOJ-a je Jakac v Jajcu pripravil razstavo svojih slik. Pri tem je fotografiral mesto Jajce na strmih hriba, slapove Plive, utrdbe v mestu, domačine pred njihovimi domovi, zaklonišče Vrhovnega štaba NOV Jugoslavije med vojno, slike na razstavi v dvorani in druge posebnosti tega bosanskega mesta. Ohranjena je tudi fotografija, ki prikazuje Božidarja Jakca pri slikanju Jajca na platno. Jajce sta Jakčeva obiskala tudi ob proslavi tridesete obletnice zasedanja AVNOJ-a. Božidar Jakac je posnel slovesnost v dvorani in srečanje nekdanjih revolucionarjev iz Slovenije. Med njimi so bili: Lidija Šentjurec, Edvard Kocbek, dr. Josip Rus, dr. Marijan Breclj, Zoran Polič, Jaka Avšič in Sergej Kraigher. V dvorani je Jakac fotografiral Josipa Broza Tita in Jovanko Broz. Iz Jajca sta Jakčeva potovala v Sarajevo. Spotoma je Božidar Jakac posnel panoramo pokrajine, pritlične lesene hiše, stoge sena in muslimane pred njihovimi hišami.

V letu 1963 sta se Božidar Jakac in Tatjana na Hlidi srečala z Zlato Gjungjenac in dr. Vatroslavom Grillom ter njegovo ženo Anico, prijateljico iz Clevelanda. Z njimi sta obiskala Travnik. Med potjo so Jakca pritegnile posebnosti Bosne, hribovito območje, džamije z minareti, muslimani pred njihovimi lesenimi hišami. V Travniku je posnel prodajo preprog na tržnici.

Po dolini Neretve je Jakčeva pot vodila proti Mostarju. Spotoma so se vrstili posnetki: džamije, izvir Bune, vaške hiše, znameniti most v Mostarju, izdelki filigranske umetnosti, muslimani z rdečimi lesi, kraške goličave in spomeniki-stečki.

Dalmacijo sta Jakčeva obiskala z Grillovimi. V Šibeniku je Božidar Jakac posnel cerkev, Irđnjavo, kamnito pokrajino, Moderno galerijo in inorski zaliv z obalo.

Nato sta Jakčeva z Grillovimi potovala v Split in Trogir. Tam so Jakca pritegnile zgodovinske znamenitosti. Posnel je Dioklecijanovo palačo, Meštrovičeve spomenike, značilnosti kraške pokrajine, utrdbе in drugo.

V letih 1960-1963 je Božidar Jakac sodeloval na razstavi slik v Nišu, ki jih je tudi posnel. Sledile so fotografije Sičeva, Sičevske klisre, eiganov in trapa ovac na cesti. V Nišu sta se Jakčeva srečala s slovenskimi vojaki, ki so tam služili vojaški rok, in se z njimi fotografirala. Jakčeva sta nato obiskala še Niško banjo ob Nišavi. Med vožnjo po cesti je Jakac posnel panoramo pokrajine, žilno polje, hribovito pokrajino in skalne soteske.

Naslednje leto je Božidar Jakac predstavil svoje slike v slikarski koloniji na Paliču. Na odprtju razstave sta bila tudi prof. France Stele in Melita Stele-Možina. Poleg razstave je Jakac posnel freske v neki pravoslavni cerkvi.

V letu 1971 je Božidar Jakac razstavil svoje slike v Črni gori. Pri tem sta Jakčeva potovala ob reki Morači. Obiskala sta Cetinje, Titograd, Skadarsko jezero in druge kraje. Jakac je spoloma posnel strugo reke Morače, hribe ob reki, džamije, kanjon Morače, samostan Moračo, freske v njem, Galerijo in spomenik padlim med drugo svetovno vojno v Titogradu.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE DIAPOSITIVE VON BOŽIDAR JAKAC - EIN NATIONALIS UND INTERNATIONALES KULTURERBE (1946-1989)

Der Beitrag setzt sich auseinander mit einer Sammlung von Diapositiven des Malers Božidar Jakac im *Archiv der Republik Showenien* (Archiv Republike Slovenije), die er in den Jahren 1946-1989 auf seinen Reisen im In- und Ausland aufnahm. Jakac bereiste die meisten europaischen Staaten von Italien bis Norwegen und zur Sowjetunion. Er war auch in Indien. Zweimal besuchte er die Vereinigten Staaten von Amerika, wo er mit zahlreichen slowenischen Auswanderern von New York, Cleveland bis San Francisco und Los Angeles zusammentraf. Jakac' Photographien zeigen vor allem seine Begegnungen mit vielen Kunsilern - Musikern, Malern, Bildhauern und ihre Ausstellungen sowie Ausstellungen des Autors der Photographien. Das Interesse von Božidar Jakac galt zahlreichen Naturmotiven. Er machte Aufnahmen vieler Stidte im In- und Ausland, ferner Aufnahmen bedeutender Ereignisse und namhafter Persnlichkeiten. All das verleiht seinen Photographien einen groBen Dokumentarwert.

SUMMARY

THE SLIDES OF BOŽIDAR JAKAC AS ITEMS OF SLOVENE AND INTERNATIONAL CULTURAL HERITAGE (1946-1989)

The article discusses the slide collection of the painter Božidar Jakac in the Archives of the Republic of Slovenia, which the artist made in the period 1946-1989 during his travels at home and abroad. During this time, Jakac travelled extensively throughout Europe, from Italy to Norway and the Soviet Union, as well as to India. He also visited the USA twice, where he met numerous Slovene emigrants in New York, Cleveland, San Francisco and Los Angeles. Most of these photographic images depict Jakac's meetings with numerous artists, musicians, painters, sculptors and their exhibitions, as well as the exhibitions of the famous painter himself. Jakac was particularly fascinated by various natural motifs. He took pictures of important events, famous persons and numerous cities at home and abroad, all of which also gives his collection a documentary value.